

СТАНОВИЩЕ

от д-р Пламен Иларионов Пантев – Професор по Международно право и международни отношения в Юридическия факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски”

за материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ Юридическия факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски” по професионално направление 3.3. Политически науки (Международни отношения)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 61 от 28 юли 2017 г. за нуждите на Катедра Международно право и международни отношения при Юридическия факултет “Св. Климент Охридски” във връзка с преподаването на задължителната дисциплина История на международните отношения като кандидат участва д-р Мариета Христова Рабохчийска, главен асистент в същата катедра, жив. в гр. София.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД38-599 от 25.09.2017 г. на Ректора на Софийския университет “Св. Климент Охридски” съм определен за вътрешен член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в Юридическия факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски” по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.3 Политически науки (Международни отношения), обявен за нуждите на Катедрата по международно право и международни отношения на Юридическия факултет при Софийския университет “Св. Климент Охридски”. На заседанието на Научното жури от 16.10.2017 г. ми беше възложено да напиша Становище по конкурса.

За участие в обявения конкурс са подали документи (**единствен кандидат**):
Д-р Мариета Христова Рабохчийска, главен асистент в Катедра Международно право и международни отношения на Юридическия факултет.

Мариета Рабохчийска е представила изрядна документация във връзка с конкурса. Приложила е и списък на 9 научни публикации, от тях – 1 монография, 4 статии и 4 научни доклада от конференции. Всички те са публикувани след защитата на докторската дисертация. Статиите отразяват един широк научен интерес по материята на международните отношения от страна на кандидатката.

Приема се за рецензиране **монографията** на тема **“Политиката за съседство като инструмент на външните отношения на Европейския съюз”**.

2. Кратки биографични данни и обща характеристика на дейността на кандидата

Д-р Мариета Рабохчийска целенасочено и упорито натрупва своя професионален опит от 2001 година, когато спечели конкурса за асистент по История на международните отношения. Като преподавател успешно се справя с поставените ѝ задачи в рамките на трудовите ѝ правоотношения със Софийския университет “Св. Климент Охридски”. Усъвършенства професионалната си квалификация в различни авторитетни европейски институции като Колеж на Европа в Брюж, Европейския университетски институт, Флоренция, Хагската академия по международно право. Членува в национални професионални организации и последователно реализира научните си интереси в сферата на историята на външните отношения и външна политика на ЕС, историята на международните отношения, европейското политическо сътрудничество и интеграция. Имам положителни лични впечатления от съвместната си работа с Мариета Рабохчийска през годините по време на изпитните сесии с огромните курсове в специалност “Право”. Положително качество в работата ѝ е реализацията на професионалните способности и в друг факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски”, Философския, където се е утвърдила също като уважаван преподавател.

3. Оценка на монографията “Политиката за съседство като инструмент на външните отношения на Европейския съюз”, критични бележки, препоръки и научни приноси на кандидата

Опирайки се на 129 литературни и на многобройни нормативни и документационни източника д-р Рабохчийска осъществява едно задълбочено, цялостно – и за първи път в българската научна литература, изследване на политиката на съседство на ЕС, основателно поставяйки проблема в рамките на външните отношения на Съюза. Авторката си е поставила ясни изследователски цели (на с. 14-15). Тя би могла също така да открие по-релефно тезата на труда си, макар че внимателният прочит на монографията я разкрива. Насочвайки вниманието си към проблемите на ефективността на Европейската политика на съседство (ЕПС) Рабохчийска навлиза в един от съществените аспекти на развиващата се и задълбочаваща се обща външна политика и политика на сигурност на ЕС. Изследвайки работата на институции, норми, процедури и поведението на отговорни лица, свързани с

историята на Европейската политика на съседство, тя успява да открие както успехите, така и неуспехите ѝ, а също и да обоснове причините за бавния, еволютивен, постъпателен процес на измененията в нея.

Критичните бележки, които ще посоча, нямат за цел да обосновават негативна оценка на труда, а са по-скоро колегиален съвет за продължаване и разширяване на изследванията по темата:

Първо, анализът на ЕПС предполага оценка на базисни обществено-политически процеси, а не само на динамиката на юридическата база и институционните промени. Така например в южното направление на ЕПС следва да се отчита положителната промяна през последните 20 години в развитието на съседите успоредно с нарасналите потребности на увеличилото се с около 56 милиона население в тези страни и неадекватните национални управленски действия в повечето от тях. Грешките и “вината” на ЕПС е от различен порядък от тези на местните правителства.

Второ, за източното направление на ЕПС намеренията за сигурност като един от очакваните резултати от провеждането ѝ наистина не се осъществяват. Правилно се посочва, че поведението на съседа на съседите на ЕС, т. е. Русия, е фактор, който въздейства върху ефективността на тази политика. Но целите на ЕПС са също укрепване на демокрацията, върховенството на закона, човешките права и свободи и в това отношение обществата в тези държави са претърпяли прогрес, а ЕПС не е претърпяла провал. На с. 194 правилно е квалифицирана дейността на Русия спрямо Кримския полуостров като анексия, но плахо е посочено че това се дължи на “непреклонната външна политика на Русия”. За Мариета Рабохчийска, имайки предвид квалификацията, придобита в България и извън нея, не би трябвало да има съмнение, че анексирането е резултат на агресивна политика. Тогава тя би си обяснила как действа факторът “съседите на съседите” върху ЕПС – въпрос, който основателно повдига на с. 203 и на други места в текста. Това би ориентирало прогнозно авторката за съдбата на ЕПС в контекста на бъдещата (преди юни 2016 г.) Глобална стратегия на ЕС за външна политика и политика за сигурност. Високите принципи и цели на ЕПС и Общата външна политика и политика за сигурност на ЕС не биха могли да се разколебаят поради агресивни или неконструктивни действия на една или друга държава. Вероятно авторката и сама се е уверила вече, ако е се е запознала с публикувания на 18 май 2017 г. доклад за изпълнението на ЕПС. Ако докладът за изпълнението на ЕПС от 2015 г. е разработван в координация с подготовката на Глобалната стратегия на ЕС, то този от май 2017 г. е във връзка с изпълнението на целите и задачите на Глобалната стратегия (вж.: Joint

Report to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Report on the Implementation of the European Neighbourhood Policy Review. JOIN(2017) 18 final).

Трето, досадна и вероятно е техническа грешката с името на Върховния представител на ЕС за външна политика и политика за сигурност, Могерини. Нейното име е Федерика, а не “Фредерика”, както е написано на няколко места в книгата.

От посочените в папката с документите по конкурса шест научни приноса на хабилитационния труд приемам първите пет.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и хабилитационния труд, след анализ на тяхната значимост и съдържащите се в книгата научни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна оценка и да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Юридическия факултет при Софийския университет “Св. Климент Охридски” за назначаване на Мариета Христова Рабохчийска на академичната длъжност ’доцент’ по професионално направление 3. 3. Политически науки (Международни отношения).

30 ноември 2017 г.

Рецензент: .....

София

(Проф. д-р Пламен Пантев)